EIROPAS KOMISIJA

Briselē, 9.3.2010
COM(2010) 82 galīgā redakcija

2010/0050 (COD)

Priekšlikums

EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES DIREKTĪVA

par tiesībām uz mutisku un rakstisku tulkojumu kriminālprocesā

PASKAIDROJUMA RAKSTS

1. IEVADS

1. Šā priekšlikuma Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai mērķis ir visā Eiropas Savienībā noteikt vienotus obligātos standartus attiecībā uz tiesībām uz mutisku un rakstisku tulkojumu kriminālprocesā. Priekšlikums ir paredzēts kā pirmais solis pasākumu virknē, kas noteikti Procesuālo tiesību ceļvedī (ceļvedis aizdomās turētu vai apsūdzētu personu procesuālo tiesību stiprināšanai kriminālprocesā), ko 2009. gada 30. novembrī pieņēma Padome, uzdodot Komisijai pamazām iesniegt priekšlikumus. Pašlaik šķiet, ka šis ir labākais veids kā virzīt šo lietu. tā arī pakāpeniski palīdzēs vairot pārliecinātību un veicinās savstarpēju uzticību. Tādējādi šis priekšlikums ir jāuzskata par visaptverošas tiesību aktu paketes sastāvdaļu, kuras mērķis ir censties nodrošināt procesuālo tiesību obligāto kopumu kriminālprocesos Eiropas Savienībā.

2. Šā priekšlikuma mērķis ir uzlabot to aizdomās turēto personu tiesības, kas nesaprot tiesvedības valodu un nerunā šajā valodā. Vienotu obligāto standartu pastāvēšanai attiecībā uz šīm tiesībām būtu jāatvieglo savstarpējās atzīšanas principa piemērošana, tādējādi uzlabojot tiesu sadarbību dalībvalstīs un ES.

3. Priekšlikums ir līdzīgs priekšlikumam, kuru ierosināja 2009. gada 8. jūlijā[1], un kuru tas aizstāj. Teksts tika apspriests Padomes darba grupās. Tiesiskuma padomē 2009. gada 23. oktobrī tika panākta vienošanās par vispārēju pieeju, bet nepietika laika tās pieņemšanai līdz 2009. gada 1. decembrim, kad stājas spēkā Lisabonas līgums, un priekšlikums zaudēja aktualitāti.

4. Attiecībā uz juridisko pamatu priekšlikuma pamatā ir Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 82. panta 2. punkts. Minētajā pantā ir noteikts, ka "*tiktāl, cik tas ir nepieciešams, lai veicinātu tiesas spriedumu un lēmumu savstarpēju atzīšanu, kā arī policijas un tiesu iestāžu sadarbību krimināllietās, kam ir pārrobežu aspekts, Eiropas Parlaments un Padome, pieņemot direktīvas saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru, var noteikt minimālos noteikumus. Šādos noteikumos ņem vērā dalībvalstu tiesību tradīciju un tiesību sistēmu atšķirības.*

Šie noteikumi attiecas uz:

a) pierādījumu savstarpēju pieņemamību dalībvalstu starpā,

b) personas tiesībām kriminālprocesā,

c) nozieguma upuru tiesībām,

d)[…]".

Lai savstarpējās atzīšanas princips labi darbotos, ir vajadzīga savstarpēja uzticība. Lai uzlabotu savstarpējo uzticību un līdz ar to arī sadarbību, ir vajadzīgs noteikts saderības līmenis.

---

[1] COM(2009) 338, 8.7.2009.

5. Tiesības uz mutisku un rakstisku tulkošanu, kas izriet no Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību konvencijas (*ECHR*) un Eiropas Savienības Pamattiesību hartas[2] interpretācijas, ir vitāli svarīgas personai, pret kuru ir vērsta krimināllapsūdzība un kura nesaprot tiesvedības valodu, lai šī persona zinātu, kāda apsūdzība ir pret viņu izvirzīta un saprastu procedūru. Saskaņā ar *ECHR* mutiska un rakstiska tulkošana jānodrošina bez maksas.

6. Ietekmes novērtējums – SEC(2009)915 un tā kopsavilkums SEC(2009)916. Lai pamatotu 2009. gada jūlijā iesniegto priekšlikumu, Komisija sagatavoja ietekmes novērtējumu, kas uz šo priekšlikumu direktīvai attiecas *mutatis mutandis*. Ziņojums par ietekmes novērtējumu ir pieejams http://ec.europa.eu/governance/impact/ia_carried_out/docs/ia_2009/sec_2009_0917_en.pdf

2. PRIEKŠVĒSTURE

7. Līguma par Eiropas Savienību (LES) 6. panta 3. punktā paredzēts, ka pamattiesības, ko garantē Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību konvencija (*ECHR*), un kuras izriet no dalībvalstu kopīgām konstitucionālām tradīcijām, veido Savienības tiesību aktu pamatprincipus. LES 6. panta 1. punktā paredzēts, ka Savienība atzīst tiesības, brīvības un principus, kas izklāstīti 2000. gada 7. decembra Eiropas Savienības Pamattiesību hartā, kura pielāgota Strasbūrā, 2007. gada 12. decembrī, un šai Hartai ir tāds pats juridiskais spēks kā LESD un LES. Pamattiesību hartas 47. pants garantē tiesības uz taisnīgu tiesu, tostarp tiesības uz juridiskām konsultācijām un pārstāvību, bet 48. pants paredz, ka ir jāievēro tiesības uz aizstāvību.

8. Tamperes Eiropadomes prezidentūras secinājumos[3] teikts, ka savstarpējai atzīšanai būtu jākļūst par tiesiskās sadarbības stūrakmeni, un īpaši norādīts, ka savstarpējā atzīšana "...un nepieciešamā tiesību aktu tuvināšana atvieglotu [...] individuālo tiesību tiesisko aizsardzību"[4].

9. Komisijas 2000. gada 26. jūlija paziņojumā Padomei un Eiropas Parlamentam par galīgo lēmumu savstarpējo atzīšanu krimināllietās[5] minēts, ka "tādējādi ir jānodrošina, lai attieksme pret aizdomās turētām personām un aizstāvības tiesības ne tikai neciestu šā principa [par savstarpējo atzīšanu] īstenošanas rezultātā, bet drošības pasākumi īstenošanas gaitā tiktu pat uzlaboti."

10. Tas tika apstiprināts pasākumu programmā savstarpējās atzīšanas principa īstenošanai attiecībā uz lēmumiem krimināllietās[6] ("pasākumu programma"), ko pieņēma Padome un Komisija. Tajā tika norādīts, ka "savstarpējā atzīšana ir ļoti atkarīga no vairākiem parametriem, kuri nosaka tās efektivitāti."

---

2 Paskaidrojumos attiecībā uz Pamatiesību hartu (OV C 303, 14.12.2007.), kas pievienoti hartai, 48. panta paskaidrojumā ir teikts: "Hartas 48. pants ir tāds pats kā *ECHR* 6. panta 2. un 3. punkts, [*ECHR 6. panta 2) punkts un 6. panta 3) punkts citēti*]: Saskaņā ar 52. panta 3. punktu šo tiesību nozīme un darbības joma ir tāda pati kā ECK garantētajām tiesībām." Hartas 52. panta 3) punktā arī teikts: "Šis noteikums neliedz Savienības tiesībās paredzēt plašāku aizsardzību."

3 1999. gada 15. un 16. oktobrī.

4 33. secinājums.

5 COM(2000) 495, 29.7.2000.

6 OV C 12, 15.1.2001., 10. lpp.

11. Šie parametri ietver mehānismus, kuri garantē aizdomās turēto personu tiesības (3. parametrs), un definīciju vienotiem obligātajiem standartiem, kas vajadzīgi, lai atvieglotu savstarpējās atzīšanas principa pielietošanu (4. parametrs). Šis priekšlikums direktīvai atspoguļo minēto mērķi – uzlabot individuālo tiesību aizsardzību.

12. Komisija 2004. gadā ierosināja visaptverošu priekšlikumu[7] par svarīgām atbildētāju tiesībām kriminālprocesos. Šo priekšlikumu nevar pieņemt Padome.

13. Tiesiskuma padome 2009. gada 30. novembrī pieņēma ceļvedi aizdomās turētu vai apsūdzētu personu procesuālo tiesību stiprināšanai kriminālprocesā[8], aicinot pakāpeniski pieņemt piecus pasākumus, kas attiecas uz dažām svarīgām procesuālām tiesībām, un aicināja Komisiju iesniegt vajadzīgos priekšlikumus par šiem līdzekļiem.

14. Stokholmas programma, ko 2009. gada 10.-11. decembra sanāksmē pieņēma Eiropadome[9], apstiprināja personas tiesību nozīmību kriminālprocesā, jo tā ir Savienības pamatvērtība, kas ir svarīga, lai saglabātu dalībvalstu savstarpēju uzticēšanos un sabiedrības paļāvību uz Eiropas Savienību. Stokholmas programma atsaucas uz Ceļvedi kā uz daudzgadu programmas daļu, un aicina Komisiju ierosināt atbilstošus priekšlikumus, lai to ātri ieviestu dzīvē.

3. TIESĪBAS UZ MUTISKU UN RAKSTISKU TULKOJUMU ATBILSTOŠI *ECHR* UN ES PAMATTIESĪBU HARTĀ NOTEIKTAJAM

15. *ECHR* 5. pantā – Tiesības uz brīvību un drošību – noteikts:

"1) Ikvienam ir tiesības uz personas brīvību un drošību. Nevienam nedrīkst atņemt brīvību, izņemot šādus gadījumus saskaņā ar tiesību aktos noteikto kārtību: (...)

f) ja kāda persona tiek likumīgi aizturēta vai apcietināta…ar mērķi…izdot.

2) Ikviena aizturēta persona nekavējoties jāinformē viņai saprotamā valodā par aizturēšanas iemesliem un par viņai izvirzīto apsūdzību."

(...)

4) Jebkura persona, kurai aizturot vai apcietinot atņemta brīvība, var vērsties tiesā, kas nekavējoties lemj par viņas aizturēšanas likumīgumu un pieņem lēmumu par atbrīvošanu, ja aizturēšana nav bijusi likumīga."

Un 6. pantā – Tiesības uz taisnīgu tiesu – teikts:

"3) Ikvienam apsūdzētajam ir šāds tiesību minimums:

a) tiesības viņam saprotamā valodā nekavējoties saņemt sīku informāciju par izvirzītās apsūdzības raksturu un iemeslu;

---

7 COM(2004) 328, 28.4.2004.
8 OV C 295, 4.12.2009., 1. lpp.
9 Eiropadome, 2009. gada 10.-11. decembris.

(...)

e) tiesības uz bezmaksas tulka pakalpojumiem, ja viņš nesaprot tiesā lietoto valodu vai nerunā tajā."

Eiropas Savienības Pamattiesību harta atspoguļo šīs tiesības 6. pantā un 47.–50. pantā. Īpaši 47. pants garantē tiesības uz taisnīgu tiesu, tostarp tiesības uz juridiskām konsultācijām un pārstāvību. 48. pants garantē nevainīguma prezumpcijas ievērošanu un tiesības uz aizstāvību[10].

16. Eiropas Cilvēktiesību tiesa (*ECtHR*) attiecībā uz *ECHR* 6. pantu ir paudusi, ka apsūdzētajam ir tiesības uz bezmaksas mutisku tulkojumu pat notiesāšanas gadījumā; tam ir tiesības saņemt dokumentus, kuros izklāstīta apsūdzība, viņam saprotamā valodā; mutiskajam tulkojumam jābūt pietiekamam, lai ļautu apsūdzētajai personai saprast tiesvedību, un tulkam jābūt kompetentam. Tas, ka apsūdzētajam ir tiesības uz bezmaksas mutisku tulkojumu pat notiesāšanas gadījumā, tika noteikts lietā *Luedicke, Belkacem un Koç pret Vāciju*[11]. Lietā *Kamasinski pret Austriju*[12]tika noteikts, ka sniegtajam mutiskajam tulkojumam jābūt pietiekami augstā līmenī, lai atbildētājam būtu pietiekamas zināšanas par lietu, kas izvirzīta pret viņu, un lai viņš varētu sevi aizstāvēt. Tiesības attiecas uz dokumentāriem materiāliem un pirmstiesas procesu. ECtHR uzskatīja, ka mutiskā tulkojuma standartam jābūt "adekvātam" un ka informācija par apsūdzību personai jāsniedz tai saprotamā valodā (*Brozicek pret Itāliju*[13]). Tas ir tiesu iestāžu uzdevums pierādīt, ka atbildētājs runā tiesā izmantotajā valodā adekvātā līmenī, nevis atbildētāja uzdevums pierādīt, ka viņš šajā valodā nerunā[14]. Mutiskajam tulkam jābūt kompetentam, un tiesnesim ir jānodrošina tiesvedības taisnīgums (*Cuscani pret Apvienoto Karalisti*[15]).

17. Priekšlikumā direktīvas projektam izklāstītas minimālās prasības un tā pamatā izmantota *ECHR* un *ECtHR* tiesas prakse. Komisijas Pārdomu forumā par valodu daudzveidību un tulku apmācību[16] tapa ziņojums ar ieteikumiem par mutiskās un rakstiskās tulkošanas kvalitāti. Šis ziņojums radās Pārdomu foruma sanāksmju rezultātā, kuru 2008. gadā sasauca Mutiskās tulkošanas ģenerāldirektorāts, lai konstatētu, vai bija nepieciešami pasākumi, un ja jā, tad kādi. Forumā tika secināts, ka šāda vajadzība pastāv, un izvirzīti ieteikumi par to, kā uzlabot kompetentu un kvalificētu mutisko tulku nodrošināšanu kriminālprocesā. Ieteikumos tika ieteikts

---

10 Skatīt 2. zemsvītras piezīmi.

11 *1978. gada 28. novembris, A sērija, Nr. 29*. "46. Ar šo Tiesa konstatē, ka ierasto nozīmi terminam [...] "bezmaksas" 6. panta 3. punkta e) apakšpunktā […] apstiprina 6. panta priekšmets un mērķis. Tiesa secina, ka tiesības, kas aizsargātas ar 6. panta 3. punkta e) apakšpunktu, ir saistītas ar to, ka jebkurai personai, kura nerunā tiesā izmantotajā valodā vai nesaprot to, ir tiesības saņemt bezmaksas tulka palīdzību, vēlāk nepieprasot no šīs personas atmaksāt šādi radušās izmaksas."

12 1989. gada 19. decembris, A sērija, Nr. 168.

13 1989. gada 19. decembris, (10964/84) [1989] ECHR 23.

14 "41[…] Itālijas tiesu iestādēm bija jāveic pasākumi noteikuma ievērošanai, lai nodrošinātu 6. panta 3. punkta a) apakšpunkta prasību ievērošanu, ja vien tām nebija iespējas noteikt, ka pieteikuma iesniedzējam patiesībā bija pietiekamas itāliešu valodas zināšanas, lai paziņojumā saprastu vēstules nozīmi, ar kuru viņam paziņo par apsūdzību, kas izvirzīta pret viņu. No lietas dokumentiem vai liecinieku paziņojumiem, kurus uzklausīja 1989. gada 23. aprīlī, šādi pierādījumi neizriet. Tādējādi attiecībā uz šo punktu ir pārkāpts 6. panta 3. punkta a) apakšpunkts."

15 2002. gada 24. septembris 3277/96.

16 http://ec.europa.eu/commission_barroso/orban/docs/FinalL_Reflection_Forum_Report_en.pdf

izveidot juridiskās mutiskās tulkošanas mācību plānu un juridisko mutisko tulku akreditācijas, sertifikācijas un reģistrācijas sistēmu.

18. Eiropas Komisijas tulkošanas ģenerāldirektorāts (*DGT*) ir nācis klajā ar Eiropas Maģistra studiju programmu tulkošanā (EMT). Sadarbībā ar ekspertu grupu, kuras locekļi ir pazīstami zinātnieki, ir izstrādāti pamatprincipi, kurus veido sešas prasmes, ko rakstiskajam tulkam vajadzētu apgūt mācību laikā. DGT 2009. gada septembrī izveidoja augsta līmeņa tulkošanas maģistra programmu tīklu visā ES, kas piedāvā augsta līmeņa izglītību. Šā tīkla mērķis ir sasniegt visaugstāko tulkošanas izglītības kvalitāti, arī specializētajā juridisko tekstu tulkošanā, kā arī popularizēt tulkotāja profesiju visās dalībvalstīs.

19. Vajadzības gadījumā pastāv iespēja izmantot Eiropas Savienības fondus, lai atbalstītu dalībvalstu centienus izpildīt šīs direktīvas prasības, īpaši attiecībā uz valsts finansētu rakstisko un mutisko tulkošanu.

4. ĪPAŠI NOTEIKUMI

1. pants – Piemērošanas joma

20. Piemērošanas joma aptver kriminālprocesu un tiesvedību par Eiropas apcietināšanas ordera izpildi. Tā attiecas uz ikvienu personu no brīža, kad to tur aizdomās par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu līdz procesa noslēguma brīdim (ieskaitot visas pārsūdzības). Eiropas apcietināšanas ordera lietu iekļaušana ir svarīgs punkts, jo pamatlēmums par Eiropas apcietināšanas orderi aplūko šīs tiesības tikai vispārīgā nozīmē. Šajā saistībā priekšlikums turpmāk attīstīta ECHR 5. pantu.

21. Tā kā *ECtHR* tiesu prakse precizē, ka uz tām personām, kuras nopratina saistībā ar noziedzīgiem nodarījumiem, neatkarīgi no tā, vai pret tām ir izvirzīta oficiāla apsūdzība, ir jāattiecina ECHR 6. pants, tad šā noteikuma darbības robežās ietilpst arī saistībā ar apsūdzību noziedzīgā nodarījumā apcietinātas vai aizturētas personas. Šīs tiesības ir piemērojamas, sākot no brīža, kad persona tiek informēta par to, ka tā tiek turēta aizdomās par nodarījuma izdarīšanu.

2. pants - Tiesības uz mutisku tulkojumu

22. Šajā pantā noteikts pamatprincips, ka mutisks tulkojums jāsniedz tiesvedības izmeklēšanas un tiesas posmā, t.i., policijas pratināšanas laikā, tiesas laikā un visu starpposma uzklausīšanu vai pārsūdzību laikā. Tiesības uz mutisku tulkojumu ietver saziņu starp aizdomās turamo vai apsūdzēto personu un tās advokātu. Vajadzētu izveidot sistēmu, lai noteiktu vai personai ir vajadzīgs mutiskais tulks, kā arī sistēmu, kas ļauj apstrīdēt lēmumu, kurā noteikts, ka mutiskais tulks nav vajadzīgs, vai apstrīdēt mutiskā tulkojuma kvalitāti.

23. Šīs tiesības nepārprotami attiecas uz Eiropas apcietināšanas ordera izpildi.

3. pants – Tiesības uz svarīgo dokumentu rakstisku tulkojumu

24. Aizdomās turētai personai ir tiesības uz svarīgo dokumentu rakstisku tulkojumu, lai nodrošinātu tiesvedības taisnīgumu. Lietā *Kamasinski pret Austriju*[17] ECtHR noteica, ka tiesības uz mutisku tulkojumu attiecas uz "dokumentāriem materiāliem" un, ka apsūdzētajam jābūt pietiekamām zināšanām par lietu, kas izvirzīta pret viņu, lai viņš varētu sevi aizstāvēt[18]. Tādējādi kriminālprocesam būtiskajos dokumentos būtu jāiekļauj apsūdzības raksts un jebkurš attiecīgs dokumentārs materiāls, piemēram, galveno liecinieku paziņojumi, kas vajadzīgi, lai izprastu "visos sīkumos pret viņu izvirzītās apsūdzības raksturu un iemeslu" saskaņā ar ECHR 6. panta 3. punkta a) apakšpunktu. Tulkojums jāsniedz arī visiem aizturēšanas rīkojumiem vai rīkojumiem, ar ko personai atņem brīvību, un spriedumam, kas ir nepieciešams, lai persona varētu izmantot savas pārsūdzības tiesības (ECHR 7. protokols, 2. pants). Ja dokumenti ir ļoti gari, tulkojums var aprobežoties ar svarīgākajām daļām.

25. Attiecībā uz tiesvedību par Eiropas apcietināšanas ordera izpildi – Eiropas apcietināšanas orderis ir jātulko.

26. Persona var arī atteikties no tiesībām uz tulkojumu, ja pirms tam ir saņēmusi juridisku konsultāciju.

4. pants - Mutiskās un rakstiskās tulkošanas izmaksas

27. Šajā pantā paredzēts, ka mutiskās un rakstiskās tulkošanas izmaksas sedz dalībvalsts. Tas, ka apsūdzētajam ir tiesības uz bezmaksas mutisku tulkojumu pat notiesāšanas gadījumā, tika noteikts lietā *Luedicke, Belkacem un Koç pret Vāciju*[19].

5. pants - Mutiskās un rakstiskās tulkošanas kvalitāte

28. Šajā pantā noteikta pamatprasība nodrošināt mutiskās un rakstiskās tulkošanas kvalitāti. Ieteikumus attiecībā uz šo jomu var atrast Pārdomu foruma par valodu daudzveidību un mutisko tulkotāju apmācību ziņojumā[20].

---

17 1989. gada 19. decembris, A sērija, Nr. 168.

18 "74. Tiesības […] uz tulka bezmaksas palīdzību attiecas ne tikai uz mutiskiem paziņojumiem, kas pausti tiesas uzklausīšanā, bet arī uz dokumentāriem materiāliem un pirmstiesas procesu. 3. punkta e) apakšpunktā (6. panta 3. punkta e) apakšpunkts) teikts, ka "par kriminālu nodarījumu apsūdzētai" personai, kas nesaprot tiesā lietoto valodu vai nerunā tajā, ir tiesības uz tulka bezmaksas palīdzību, lai rakstiski vai mutiski tulkotu visus tos dokumentus vai paziņojumus pret šo personu uzsāktā tiesvedībā, kurus šai personai ir jāsaprot vai jāsniedz tiesā izmantotajā valodā, lai varētu saņemt taisnīgu tiesu. [...] Tomēr 3. punkta e) apakšpunktā (6. panta 3. punkta e) apakšpunkts) nav prasīts visu rakstisko pierādījumu vai procedūras oficiālo dokumentu rakstisks tulkojums. Sniegtajai mutiskās tulkošanas palīdzībai jābūt tādai, lai atbildētājs būtu zinošs par lietu, kas izvirzīta pret viņu, un spētu sevi aizstāvēt, proti, būtu spējīgs tiesā izklāstīt savu versiju par notikumiem. Ņemot vērā to, ka 3. punkta e) apakšpunktā (6. panta 3. punkta e) apakšpunkts) garantētajām tiesībām jābūt praktiskām un efektīvām, kompetento iestāžu pienākums nav attiecināms tikai uz tulka iecelšanu, bet, ja tās konkrētos apstākļos tiek informētas, var to paplašināt arī attiecībā uz sniegtā tulkojuma atbilstības pēckontroli (skatīt Artico spriedumu)."

19 "46. Ar šo Tiesa konstatē, ka ierasto nozīmi terminam [...] "bezmaksas" 6. panta 3. punkta e) apakšpunktā […] apstiprina 6. panta priekšmets un mērķis. Tiesa secina, ka tiesības, kas aizsargātas ar 6. panta 3. punkta e) apakšpunktu, ir saistītas ar to, ka jebkurai personai, kura nerunā tiesā izmantotajā valodā vai nesaprot to, ir tiesības saņemt bezmaksas tulka palīdzību, vēlāk nepieprasot no šīs personas atmaksāt šādi radušās izmaksas."

20 Skatīt iepriekš 14. zemsvītras piezīmi.

6. pants – Noteikumu stingrības nemazināšanas klauzula

29. Šā panta mērķis ir nodrošināt, ka, atbilstoši šai direktīvai nosakot vienotus obligātos standartus, dažās dalībvalstīs standarti netiek pazemināti un ka Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību hartā, Pamattiesību hartā un citos attiecīgajos starptautisko tiesību aktos paredzētie standarti tiek saglabāti. Dalībvalstis pilnībā saglabā brīvību noteikt augstākus standartus nekā tie, par kuriem panākta vienošanās šajā direktīvā.

7. pants – Īstenošana

30. Šajā pantā dalībvalstīm prasīts īstenot direktīvu līdz x/xx/20xx un līdz tam pašam datumam nosūtīt Padomei un Komisijai to noteikumu tekstu, ar kuriem šo direktīvu transponē valsts tiesību aktos.

8. pants – Ziņojums

31. Divpadsmit mēnešus pēc īstenošanas Komisijai jāiesniedz ziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei, novērtējot, cik lielā mērā dalībvalstis ir veikušas nepieciešamos pasākumus, lai panāktu atbilstību šai direktīvai, un, ja vajadzīgs, tam pievieno tiesību aktu priekšlikumus.

9. pants – Stāšanās spēkā

32. Šajā pantā paredzēts, ka direktīva stājas spēkā divdesmitajā dienā pēc tā publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.

5. SUBSIDIARITĀTES PRINCIPS

33. Priekšlikuma mērķi dalībvalstis vienas pašas nevar pienācīgi sasniegt, jo priekšlikuma mērķis ir veicināt to savstarpējo uzticību, un tādējādi ir svarīgi vienoties par vienotu obligāto standartu, kas ir piemērojams visā Eiropas Savienībā. Priekšlikumā tiks tuvināti dalībvalstu būtiskie procesuālie noteikumi attiecībā uz mutisko un rakstisko tulkošanu kriminālprocesos, lai veidotu savstarpēju uzticību. Tāpēc priekšlikums atbilst subsidiaritātes principam.

6. PROPORCIONALITĀTES PRINCIPS

34. Priekšlikums atbilst proporcionalitātes principam, jo tas nepārsniedz obligātās prasības minētā mērķa sasniegšanai Eiropas līmenī un šā mērķa sasniegšanai vajadzīgo.

2010/0050 (COD)

Priekšlikums

EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES DIREKTĪVA

par tiesībām uz mutisku un rakstisku tulkojumu kriminālprocesā

EIROPAS PARLAMENTS UN EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 82. panta 2. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas priekšlikumu[21],

pēc leģislatīvā akta projekta nosūtīšanas valstu parlamentiem,

ņemot vērā Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinumu[22],

ņemot vērā Reģionu komitejas atzinumu[23],

saskaņā ar parasto likumdošanas procedūru,

tā kā:

(1) Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pants paredz tiesības uz taisnīgu tiesu, tostarp tiesības uz juridiskām konsultācijām un pārstāvību. Hartas 48. pants garantē nevainīguma prezumpcijas ievērošanu un tiesības uz aizstāvību.

(2) Eiropas Savienība ir sev noteikusi mērķi uzturēt un attīstīt brīvības, drošības un tiesiskuma telpu. Saskaņā ar 1999. gada 15. un 16. oktobra Tamperes Eiropadomes secinājumiem un īpaši ar to 33. punktu savstarpējās atzīšanas principam būtu jākļūst par tiesiskās sadarbības stūrakmeni Eiropas Savienībā gan civillietās, gan krimināllietās.

(3) Padome 2000. gada 29. novembrī saskaņā ar Tamperes sanāksmes secinājumiem pieņēma pasākumu programmu, lai īstenotu savstarpējās atzīšanas principu krimināllietās[24]. Pasākumu programmas ievadā teikts, ka savstarpējā atzīšana ir "radīta, lai stiprinātu sadarbību starp dalībvalstīm, bet arī, lai vairotu individuālo tiesību aizsardzību."

(4) Lēmumu savstarpējās atzīšanas principa īstenošana krimināllietās pieņem kā priekšnoteikumu, ka dalībvalstis uzticas viena otras krimināltiesību sistēmai. Savstarpējās atzīšanas izmantošanas apmērs ir ļoti atkarīgs no vairākiem

---

21 OV C [...], [...], [...]. lpp.
22 OV C [...], [...], [...]. lpp.
23 OV C [...], [...], [...]. lpp.
24 OV C 12, 15.1.2001., 10. lpp.

parametriem, tostarp "mehānismi, kuri garantē aizdomās turamo personu […] tiesības"[25] un vienoti obligātie standarti, kas vajadzīgi, lai atvieglotu savstarpējās atzīšanas principa pielietošanu.

(5) Savstarpēja atzīšana var efektīvi darboties tikai tad, ja pastāv pārliecinātība par to, ka ne tikai tiesu iestādes, bet arī visi kriminālprocesa dalībnieki uzskata citu dalībvalstu tiesu iestāžu lēmumus par līdzvērtīgiem pašu lēmumiem, tādējādi apliecinot, ka pastāv "ne tikai uzticība partnera noteikumu adekvātumam, bet arī uzticība šo noteikumu pareizai piemērošanai"[26].

(6) Kaut gan dalībvalstis ir Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas puses, pieredze liecina, ka šis fakts pats par sevi ne vienmēr nodrošina pietiekamu uzticības pakāpi citu dalībvalstu krimināltiesību sistēmām.

(7) Līguma 82. panta 2. punkts paredz noteikt minimālos noteikumus, kas jāpiemēro dalībvalstīs, lai veicinātu tiesas spriedumu un lēmumu savstarpējo atzīšanu, kā arī policijas un tiesu iestāžu sadarbību krimināllietās, kam ir pārrobežu aspekts. Vienotiem obligātajiem standartiem būtu jāpalielina pārliecinātība par visu dalībvalstu krimināltiesību sistēmām, kam savukārt būtu jāpadara tiesiskā sadarbība efektīvāka savstarpējas uzticības gaisotnē.

(8) Padome 2009. gada 30. novembrī pieņēma Procesuālo tiesību ceļvedi, kurā Komisija tiek lūgta pakāpeniski iesniegt priekšlikumus par tiesībām uz mutisku un rakstisku tulkojumu, tiesībām uz informāciju par tiesībām, tiesībām uz juridiskām konsultācijām pirms tiesas un tiesas procesa gaitā, aizturētās personas tiesībām sazināties ar ģimenes locekļiem, darba devējiem un konsulārajām iestādēm, neaizsargātu aizdomās turēto aizsardzību.

(9) Direktīvā, kas ir pirmais solis ceļveža īstenošanā, vajadzētu noteikt vienotus standartus, kas piemērojami rakstiskai un mutiskai tulkošanai kriminālprocesā, lai vairotu dalībvalstu pārliecinātību.

(10) Tiesības uz mutisku un rakstisku tulkojumu tiem, kas nesaprot tiesvedības valodu, ir paredzētas *ECHR* 6. pantā, kā tas interpretēts Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksē. Direktīvai vajadzētu atvieglot šo tiesību piemērošanu praksē, lai nodrošinātu tiesības uz taisnīgu tiesas procesu.

(11) Šajā direktīvā paredzētajam tiesībām vajadzētu arī attiekties uz tiesvedību, izpildot Eiropas apcietināšanas orderi. Dalībvalstīm, kas piemēro šīs direktīvas noteikumus, jānodrošina mutiska un rakstiskā tulkošana katrai personai, kura nesaprot vai nerunā tiesvedības valodā, kā arī jāsedz tulkošanas izdevumi.

(12) Aizdomās turētajai vai apsūdzētajai personai, *inter alia*, būtu jāspēj izskaidrot savam juridiskajam padomdevējam savu notikumu versiju, norādīt uz apgalvojumiem, kuriem viņa nepiekrīt, un paziņot savam juridiskajam padomdevējam jebkādus faktus, ar kuriem būtu jānāk klajā viņas aizsardzībai.

---

25 OV C 12, 15.1.2001., 10. lpp.
26 COM (2000) 495, 26.7.2000., 4. lpp.

(13) Jāpastāv iespējai pārskatīt konstatējumu, ka mutiskā un rakstiskā tulkošana nav vajadzīga. Dalībvalstīm būtu jānodrošina aizdomās turamajai vai apsūdzētajai personai tiesības apstrīdēt lēmumu, kurā noteikts, ka mutiskā tulkošana nav vajadzīga, tostarp gadījumos, kad mutiskā vai rakstiska tulkošana ir tik lielā mērā nepietiekama, ka to var pielīdzināt tās neesamībai.

(14) Pienākums rūpēties par aizdomās turētajām vai apsūdzētajām personām, kuras ir potenciāli vājā situācijā, jo īpaši fizisku trūkumu dēļ, kuri kavē viņu spējas efektīvi sazināties, ir taisnīgas tiesas pamatā. Tādēļ kompetentām iestādēm būtu jānodrošina, lai šīs personas varētu efektīvi izmantot šajā direktīvā noteiktās tiesības, piemēram, pievēršot uzmanību jebkādam iespējamam trūkumam, kas var ietekmēt šo personu spējas sekot līdzi tiesvedībai un paust savu viedokli, kā arī veicot piemērotus pasākumus šo tiesību nodrošināšanai.

(15) Taisnīgas tiesvedības nodrošināšanai aizdomās turētās vai apsūdzētās personas vajadzībām būtu jāpārtulko būtiski dokumenti. Būtiski dokumenti, kas būtu jātulko, ir lēmums par brīvības atņemšanu personai, apsūdzība vai apsūdzības raksts, būtiski dokumentārie pierādījumi un jebkādi spriedumi.

(16) Atteikšanās no tiesībām uz dokumentu rakstisku tulkošanu būtu jāformulē nepārprotami, un tā var tikt pieņemta tikai pēc tam, kad ir saņemta juridiska konsultācija.

(17) Mutiskās un rakstiskās tulkošanas efektivitāte būtu jānodrošina ar vairākiem līdzekļiem, piemēram, piedāvājot mācību iespējas tiesnešiem, advokātiem, prokuroriem, policistiem un citiem svarīgiem tiesu darbiniekiem, lai veicinātu izpratni par mutiskā tulkojuma nodrošinātāju un saņēmēju situāciju.

(18) Šajā direktīvā vajadzētu noteikt noteikumu minimumu. Dalībvalstis var izvērst šajā direktīvā noteiktās tiesības, lai nodrošinātu augstāka līmeņa aizsardzību arī situācijās, kuras nav nepārprotami minētas šajā direktīvā. Aizsardzības līmenis nedrīkstētu būt zemāks par Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijā noteiktajiem standartiem, kā interpretēts Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksē.

(19) Šī direktīva atbilst pamattiesībām, un tajā ir ievēroti principi, kas jo īpaši noteikti Eiropas Savienības Pamattiesību hartā. Jo īpaši direktīvas mērķis ir veicināt tiesības uz brīvību, tiesības uz taisnīgu tiesu un tiesības uz aizstāvību, un tā ir atbilstīgi jāīsteno.

(20) Dalībvalstīm vajadzētu nodrošināt, ka šīs direktīvas noteikumi, kas atbilst tiesībām, kuras nodrošina Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija, tiktu īstenoti saskaņā ar tām un attiecīgo Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksi.

(21) Tā kā dalībvalstis, darbojoties vienpusēji, ne centrālā ne reģionālā vai vietējā līmenī, nevar īstenot paredzētās darbības mērķi – vienotus obligātos standartus –, un šis mērķis ir sasniedzams tikai Savienības līmenī, Eiropas Parlaments un Padome var pieņemt pasākumus saskaņā ar subsidiaritātes principu, kā minēts Līguma par Eiropas Savienību 5. pantā. Saskaņā ar minētajā pantā noteikto proporcionalitātes principu šajā direktīvā paredz vienīgi tos pasākumus, kas ir vajadzīgi šā mērķa sasniegšanai.

(22) [Saskaņā ar 1., 2., 3. un 4. pantu Protokolā par Apvienotās Karalistes un Īrijas nostāju saistībā ar brīvības, drošības un tiesiskuma telpu, kas pievienots Līgumam par Eiropas Savienības darbību, Apvienotā Karaliste un Īrija ir informējušas par savu vēlmi piedalīties šīs direktīvas pieņemšanā un piemērošanā.] / [Neskarot minētā protokola 4. pantu par Apvienotās Karalistes un Īrijas nostāju saistībā ar brīvības, drošības un tiesiskuma telpu, Apvienotā Karaliste un Īrija nepiedalīsies šīs direktīvas pieņemšanā, tā nebūs tām saistoša un nebūs jāpiemēro.][27] Saskaņā ar 1. un 2. pantu Protokolā par Dānijas nostāju, kas pievienots Līgumam par Eiropas Savienības darbību, Dānija nepiedalās šīs direktīvas pieņemšanā, un tādēļ šī direktīva tai nav saistoša un nav jāpiemēro,

IR PIEŅĒMUŠI ŠO DIREKTĪVU.

1. pants
Priekšmets un darbības joma

1. Šajā direktīvā tiek paredzēti noteikumi par tiesībām uz mutisku un rakstisku tulkojumu kriminālprocesā un tiesvedībā par Eiropas apcietināšanas ordera izpildi.

2. Dalībvalstīm vajadzētu nodrošināt, ka 1. panta minētās tiesības piemēro jebkurai personai no brīža, kad dalībvalsts kompetentās iestādes ir informējušas šo personu par to, ka tā tiek turēta aizdomās par noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, līdz procesa noslēguma brīdim.

2. pants
Tiesības uz mutisku tulkojumu

1. Dalībvalstis nodrošina, ka aizdomās turētajai vai apsūdzētajai personai, kura nesaprot attiecīgajā kriminālprocesā lietoto valodu un nerunā tajā, tiek nekavējoties sniegts mutisks tulkojums, kura kvalitāte ir pietiekama, lai nodrošinātu kriminālprocesa taisnīgumu. Mutisku tulkojumu nodrošina minētā procesa laikā izmeklēšanas un tiesu iestādēs, tostarp policijas pratināšanas laikā, visu vajadzīgo tikšanos laikā starp aizdomās turēto personu un tās advokātu, visu tiesas uzklausīšanu un jebkuru nepieciešamo starpposma uzklausīšanu laikā.

2. Dalībvalstis nodrošina, ka vajadzības gadījumā juridiskās konsultācijas, kas saņemtas kriminālprocesa gaitā, aizdomās turētajai personai tiek mutiski tulkotas.

3. Dalībvalstis nodrošina, ka pastāv procedūra, lai pārliecinātos, vai aizdomās turētā vai apsūdzētā persona saprot kriminālprocesā lietoto valodu un runā šajā valodā.

4. Dalībvalstis nodrošina, ka aizdomās turētai vai apsūdzētai personai ir tiesības pārsūdzēt lēmumu, kurā noteikts, ka mutiskā tulkošana nav vajadzīga.

5. Tiesības uz mutisku tulkojumu ietver palīdzību personām ar dzirdes vai runas traucējumiem.

---

[27] Šā direktīvas apsvērumā galīgā redakcija būs atkarīga no Apvienotās Karalistes un Īrijas nostājas, kādu tās pieņems saskaņā ar 21. protokola noteikumiem.

6. Attiecībā uz tiesvedību par Eiropas apcietināšanas ordera izpildi dalībvalstis nodrošina, ka jebkurai personai, uz kuru šāda tiesvedība attiecas un kas nesaprot tiesvedībā lietoto valodu un nerunā tajā, tiesvedības gaitā tiek sniegts mutisks tulkojums.

3. pants

Tiesības uz svarīgu dokumentu rakstisku tulkojumu

1. Dalībvalstis nodrošina, ka aizdomās turētajai vai apsūdzētajai personai, kura nesaprot attiecīgā kriminālprocesā lietoto valodu, tiek sniegti pietiekami kvalitatīvi visu svarīgo dokumentu rakstiski tulkojumi, lai nodrošinātu kriminālprocesa taisnīgumu.

2. Galvenie tulkojamie dokumenti ietver aizturēšanas orderi, ar kuru personai atņem brīvību, apsūdzību/apsūdzības rakstu, būtiskos dokumentāros pierādījumus un spriedumu.

3. Aizdomās turētā vai apsūdzētā persona vai tās advokāts var iesniegt pamatotu lūgumu pēc citu dokumentu, tostarp aizdomās turētās personas advokāta rakstisku juridisko konsultāciju, tulkojuma.

4. Dalībvalstis nodrošina, ka aizdomās turētai vai apsūdzētai personai ir tiesības pārsūdzēt lēmumu, saskaņā ar kuru nosaka, ka rakstiskā tulkošana nav vajadzīga.

5. Attiecībā uz tiesvedību par Eiropas apcietināšanas ordera izpildi dalībvalstis nodrošina, ka jebkurai personai, uz kuru šāda tiesvedība attiecas un kas nesaprot valodu, kurā Eiropas apcietināšanas orderis ir sastādīts, tiek sniegts minētā dokumenta tulkojums.

6. Persona, kurai saskaņā ar šo pantu ir tiesības saņemt dokumentu tulkojumu, var atteikties no tiesībām saņemt tulkojumu, ja tā pirms tam ir saņēmusi attiecīgu juridisku konsultāciju.

4. pants

Dalībvalstis sedz mutiskās un rakstiskās tulkošanas izmaksas

Dalībvalstis sedz tās mutiskās un rakstiskās tulkošanas izmaksas, kas rodas, piemērojot 2. un 3. pantu, neatkarīgi no lietas iznākuma.

5. pants

Mutiskās un rakstiskās tulkošanas efektivitāte

1. Mutisko un rakstisko tulkošanu nodrošina tā, lai aizdomās turētā vai apsūdzētā persona ir pilnībā spējīga izmantot savas tiesības.

2. Dalībvalstis piedāvā mācības tiesnešiem, advokātiem, prokuroriem, policijas darbiniekiem un citiem attiecīgajiem tiesu darbiniekiem, lai viņi nodrošinātu aizdomās turētās personas spējas saprast tiesvedību, un labāk izprastu tulku un tulkotāju lomu.

6. pants

Noteikumu stingrības nemazināšanas klauzula

Neko šajā direktīvā nevar skaidrot kā tādu, kas ierobežo vai mazina jebkuras tiesības un procesuālās garantijas, ko iespējams nodrošināt saskaņā ar Eiropas cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvenciju, ES pamattiesību hartu vai citiem attiecīgajiem starptautisko tiesību aktiem vai jebkuras dalībvalsts likumiem, kas nodrošina augstāku aizsardzības līmeni.

7. pants

Īstenošana

1. Dalībvalstīs stājas spēkā likumi, normatīvie un administratīvie akti, kas vajadzīgi, lai izpildītu šīs direktīvas prasības vēlākais līdz …* (* 24 mēneši pēc šīs direktīvas spēkā stāšanās dienas).

2. Kad dalībvalstis pieņem minētos noteikumus, tajos ietver atsauci uz šo direktīvu, vai arī šādu atsauci pievieno to oficiālajai publikācijai. Dalībvalstis nosaka paņēmienus, kā izdarīt šādas atsauces.

3. Dalībvalstis dara Komisijai zināmu to noteikumu tekstu, ar kuriem to tiesību aktos transponē saistības, kuras tām uzliek šī Direktīva, pievienojot tabulu, kurā norādīts, kā šīs direktīvas noteikumi atbilst valstu pieņemtajiem noteikumiem.

8. pants

Ziņojums

Komisija līdz …. gada … [*36 mēnešus pēc šīs direktīvas publicēšanas Oficiālajā Vēstnesī*] iesniedz ziņojumu Eiropas Parlamentam un Padomei, novērtējot, cik lielā mērā dalībvalstis ir veikušas nepieciešamos pasākumus, lai panāktu atbilstību šai direktīvai, un, ja vajadzīgs, tam pievieno tiesību aktu priekšlikumus. Ziņojumā arī norādītas paredzamās izmaksas dalībvalstīm, kas saistītas ar direktīvā paredzēto pasākumu īstenošanu.

9. pants

Stāšanās spēkā

Šī direktīva stājas spēkā divdesmitajā dienā pēc tās publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.

10. pants

Šī direktīva saskaņā ar Līgumiem ir adresēta dalībvalstīm.

Briselē,

Eiropas Parlamenta vārdā — priekšsēdētājs	*Padomes vārdā — priekšsēdētājs*